

Activități de catehizare în contracararea prozelitismului neoprotestant

Biserica Ortodoxă, în întregul său ansamblu, s-a confruntat de-a lungul veacurilor cu probleme ce au venit din partea protestanților, în primă instanță, dar mai apoi ceea ce devine foarte periculos este valul de neoprotestanți care caută cu orice preț să atragă populația prin diferite metode deosebit de captivante pentru necunoscători. De cele mai multe ori oamenii de rând care asistă la discuții contradictorii între preotul ortodox și pastorul, sau reprezentantul vreunei secte, nu își dau seama de fapt de scopul discuției în sine, ci apreciază modul de abordare teologică a protestantului. Prin urmare, putem observa că, în special neoprotestanții, au această calitate a vorbirii care nu poate fi contestată, în ciuda faptului că prin ea descoperă de cele mai multe ori informații doctrinare eronate. Acesta ar fi unul din principalele pericole care vizează în special pe credincioșii ortodocși, periclitând astfel unitatea de credință ortodoxă.

În acest sens, Biserica Ortodoxă, niciodată nu a stat nepăsătoare, ci dimpotrivă a căutat să mențină această unitatea între credincioși. Trebuie specificat faptul că Biserica Ortodoxă niciodată nu a avut vreo acțiune de acaparare în masă a celor de alte confesiuni, ci a căutat tot timpul să mențină în calea cea dreaptă pe credincioșii ei, spre deosebire de unele secte care, uneori, se arată ca fiind chiar violente în mișcările de prozelitism pe care le pornesc.

De aceea, tot timpul s-au căutat diverse formule de a ajuta credincioșii să aprofundeze învățăturile de credință prin diferite activități practice și teoretice cum ar fi *cateheza, predica, programe de aprofundare teologică* etc.

De asemenea, un lucru deosebit de important pe care Biserica îl promovează, este educația teologică a copiilor, factor central în formarea duhovnicească ortodoxă a viitoarelor comunități de creștini. Așadar, educația religioasă a tineretului poate fi considerată ca fiind cea mai importantă.

I. Teologia protestantă a slujirii în Biserică

Unul dintre reprezentanții de seamă ai religiozității moderne este Bonhoeffer, de la care teologia protestantă s-a îndreptat spre teme noi, adaptate la situația lumii moderne. Locul întâi între aceste teme îl ocupă schimbarea rapidă a condițiilor de viață și a termenilor de relație. Biserica nu se mai gasește față în față cu aceeași lume, cu aceeași cultură, cu aceleași valori, ca în trecut. De aceea este nevoie de reînnoire, iar aceasta presupune schimbare¹. Așa ne spune Bonhoeffer, însă trebuie să fim foarte atenți **la ce fel de schimbare sau reînnoire ne referim.**

Este foarte adevărat că Biserica trebuie să se adapteze condițiilor și vremurilor în care trăiește, însă această înnoire a modului de abordare a problemelor nu trebuie să ducă la desacralizare, așa cum se întâmplă în perioada mai tarzie cu majoritatea cultelor neoprotestante. La o astfel de reînnoire se referea Bonhoeffer, ceea ce nu aduce decât pierderea legăturii dintre om și Dumnezeu.

II. Educația în școli

Încă de la început trebuie precizat că mediile cele mai favorabile pentru a face educație religioasă sunt Biserica și școala, însă având în vedere că majoritatea tinerilor își formează caracterele în școli, fiind tot timpul încadrați în acest tip de comunitate, este mult mai ușoară și o formare teologică a lor acolo.

După cum știm, în afară de pregătirea intelectuală, morală, civică, estetică există un loc important și pentru formarea teologică a tinerilor în școli. În favoarea acestei formări **se aduc mai multe argumente, precum cel cultural**, prin care se arată nevoia cunoașterii religiei pentru a fi cu adevărat o persoană culturală, sau **argumentul psihologic** care demonstrează clar formarea valorică a unei persoane, religia neavând doar un caracter informativ, ci formativ.

---

¹ Antonie Plămădeală, Episcop Vicar Patriarhal, *Biserica slujitoare*, Ed. IBMBOR, București, 1972, p.196

Totodată, **cel mai important argument este cel teologic**, prin care se arată necesitatea religiei, în cazul nostru cea creștin-ortodoxă, pentru unitate, mărturisire în comun de idei și prin aceasta se urmărește atingerea scopului ultim, mântuirea. **Legat de acest argument este cel pedagogic**, prin care se definește perfecționarea teologică a fiecăruia, deoarece însăși teologia are caracter pedagogic².

Acestea sunt câteva dintre motivele sau argumentele prin care se observă necesitatea religiei în stadiul incipient al fiecărui om și anume școala. De aceea, de-a lungul vremurilor Biserica niciodată nu a renunțat la predarea religiei în școli, ci chiar și în cele mai grele vremuri, când acest lucru nu a mai fost posibil, s-a luptat pentru propovăduirea Evangheliei tinerilor, iar în acest sens amintim întunecata perioadă comunistă. Este adevărat că pentru o perioadă lungă de timp a dispărut această disciplină din școli, și din cauza acestui fapt s-au observat urmările în perioada următoare.

Emile Boutroux spunea foarte aplicat: *Creștinismul trebuie negreșit să se adapteze la viața reală, dacă vrea să fie altceva decât un vis sublim și efemer, dacă vrea el însuși să devină realitate...* Iată deci niște cuvinte deosebite, dar care nu sunt înțelese de cele mai multe ori așa cum ar trebui. Ele trebuie să constituie un stimul pentru misionarism și catehizare și nicidecum un mijloc de polemică spre a justifica o viață necorespunzătoare în cadrul creștinismului³.

III. Metode de catehizare - relația între cateheză și educație

După cum aminteam mai sus, nu este suficientă educația religioasă făcută în sălile de clasă, ci pentru ca un credincios să își cunoască adevărurile de credință, dar mai ales să știe cum să le apere, este nevoie și de cateheza sau lucrarea din biserică.

Educația religioasă ortodoxă a constituit temelia pe care s-a construit caracterul sănătos al creștinului adevărat. Primele veacuri creștine au fost străbătute de acest duh al lui Hristos, care influența activitatea educativă a Bisericii și din care au rodit sfinți și teologi renumiți.

---

² Constantin Cucos, *Educația Religioasă, repere teoretice și metodice*, Ed. Polirom, București, p. 13

³ *Ibidem*, p. 23

Cu toate acestea, perioada ce a urmat, a *Renașterii*, a făcut separarea dramatică între educație și credință creștină. Acest fapt se întâmplă datorită încercării de gândire rațională, dar fără credință. Astfel, Părintele Galeriu completa zicând că *acea perioadă a fost una care a reușit o desacralizare, ce ne-ar duce cu gândul la perioada precreștină, perioadă în care popoarele lumii erau foarte împământenite în concepțiile lor păgâne*. Desigur că, începând cu această perioadă, a *Renașterii* s-a redus atât de mult sacrul în favoarea materiei, încât nu se mai poate vorbi despre o legătură strânsă între ceea ce e trupesc și ceea ce este duhovnicesc. Odată cu Revoluția Franceză (1789-1799), aceste idei s-au generalizat în lumea apuseană și s-au încadrat în lozincă „*libertate, egalitate, fraternitate*”⁴.

***

Libertate, egalitate, fraternitate – aceste cuvinte, dacă ar fi să le privim sub aspect creștin, desigur că sună foarte bine, însă, după cum spunea Părintele Galeriu, chiar dacă sunt luate din sfera sacrului, acestea au fost reduse la „*dimensiunea orizontală a existenței*”. Adică, nu o existență a comuniunii în Hristos, ci o existență a comuniunii prin noi înșine, care de fapt este așa doar după denumire, nu după natura ei. Înțelegerea greșită a acestor cuvinte a dat libertatea unora să creadă ceea ce li s-a părut frumos la auz, dar nu ce este bine din punct de vedere creștin și prin urmare au apărut o multitudine de curente religioase care se numesc pe ele însele *creștine*. Totuși, ele nu fac altceva decât să strice integritatea învățăturilor drepte.

IV. Cultul creștin ortodox – calea cea mai evidentă de înțelegere corectă a creștinismului

Neoproteștanții sunt foarte activi în ce privește misiunea lor de a atrage cât mai mulți credincioși la greșelile lor doctrinare. De aceea, sunt demne de amintit câteva dintre problemele pe care ei le pun în față credincioșilor. Prin jocuri de cuvinte distrug în credincioși credințe pe care ei le aveau de o viață întreagă. Așadar, cele mai des întâlnite sunt problemele cu privire la *Sfânta Scriptură* și *Sfânta Tradiție*, căci ei nu iau în considerare *Sfânta Tradiție*, *Rugăciunea pentru morți*, pe care o văd în zadar,

---

⁴ Pr. Constantin Năclad, *Educația religioasă în cadrul slujirii preoțești*, Ed. Trinitas, Iași, 2007, p. 43.

datorită mântuirii în baza harului, *Cinstirea icoanelor*, care li se pare închinare la idoli, sau *Sfintele Taine* fără de care Biserica ar fi neputincioasă. Acestea sunt doar câteva dintre neajunsurile pe care ei le promovează și pentru care credinciosul de rând are nevoie de câteva informații de bază pentru a avea o formare verticală în învățatura pe care o mărturisește.

Observând aceste probleme, cultul creștin ortodox este cel dintâi factor care contribuie la formarea credinciosului, dar nu este de ajuns doar conștientizarea acestei îndatoriri a ortodoxiei, ci de cele mai multe ori sunt necesare explicațiile spre înțelegerea doctrinei celei drepte.

- **Liturghia ortodoxă - comuniune cu Hristos**

Învățătura creștină definește cultul ca fiind *orice formă sau act religios, menit să pună pe om în legătură cu Dumnezeu, exprimând pe de o parte cinstirea sau respectul față de Dumnezeu, iar pe de alta mijlocind sfințirea omului sau împărtășirea harului dumnezeiesc*⁵.

Din această definiție deducem faptul că doar în cultul ortodox se regăsește în mod real legătura dintre cer și pământ. Biserica Ortodoxă este, înainte de toate, una liturgică. Cultul constituie centrul vieții bisericești și cea mai sigură expresie a credinței sale. Liturghia este profund biblică, în ciuda faptului că toți protestanții nu o văd ca pe o realitate prezentă în Biserică, ci ca pe o comemorare, o amintire a ceea ce a trecut. Or Biserica Ortodoxă nu poate să fie înțeleasă fără Sfânta Liturghie ca jertfă reală, mereu prezentă, un act sacramental-comunitar⁶.

- **Sfintele Taine - mijloc de primire a harului**

Spre deosebire de protestanți, care consideră cuvântul lui Dumnezeu ca purtător al harului divin pe o treaptă cel puțin egală, dacă nu mai înaltă decât Tainele, Biserica Ortodoxă îl socotește și ea important. Însă, deși cuvântul este și el aducător al harului, nu este lucrător decât dacă este înțeles în duhul Sfintelor Taine.

---

⁵ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica generală*, Ed. IBMBOR, București, 1993, p. 45

⁶ Pr. Constantin Năclad *op. cit.* p. 118

Adică, cuvântul lui Dumnezeu este valorificat corect doar dacă este încununat printr-o liberă primire corectă a lui și cum ar putea fi aceasta dacă nu prin Sfintele Taine⁷. Taina fundamentală a ortodoxiei, combătută de protestanți, este preoția, căci în concepția lor orice creștin este preot în baza botezului, ceea ce este o afirmație forțată. Sfântul Apostol Pavel face clar diferența dintre săvârșitor și cel asupra căruia se răsfrânge harul: [...] luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi Episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu[...] (Faptele Apostolilor 20, 28); Și pe unii i-a pus Dumnezeu, în Biserică: întâi apostoli, al doilea prooroci, al treilea învățători; apoi pe cei ce au darul de a face minuni; apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cârmuirile, felurile limbilor. Oare toți sunt apostoli? Oare toți sunt prooroci? Oare toți învățători? Oare toți au putere să săvârșească minuni? (I Corinteni. 12, 28-29); Și El a dat pe unii apostoli, pe alții prooroci, pe alții evangheliști (binevestitori), pe alții păstori și învățători (Ef. 4, 11); Căci orice arhiereu, fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni, spre cele către Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate; (Evrei 5, 1).

De asemenea, celelalte Sfinte Taine, majoritatea negate în concepțiile protestante, sunt un factor deosebit în drumul credinciosului spre mântuire, având atât un rol catehetic cât și un rol sacru. Nu poate fi vorba despre o transformare magică a creștinului prin harul divin, ci mântuirea este rezultatul conlucrării continue a omului cu harul, pe care fiecare îl primește după cum își dorește. Deci, cu toate că primul pas spre mântuirea omului este făcut de Dumnezeu Însuși, totuși este nevoie de conlucrarea omului cu harul, prin voință liberă⁸.

- **Icoana și Cântarea religioasă**

În ceea ce privește icoana, aceasta constituie un subiect foarte atacat de toate sectele. Privind icoana, vom observa ca ea este făcută în majoritatea ei din simboluri, care ne trimit spre comuniune cu Dumnezeu și ne ajută să înțelegem viața creștină a sfinților, având-o ca exemplu. În acest fel credincioșii au posibilitatea de a pătrunde în orice taină pentru ca astfel să fie contemporani cu Sfinții și așa să învețe de la ei

---

⁷ Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran, Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgorean, *Teologia Dogmatică, manual pentru seminariile teologice*, Ediția III, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2000, p. 296

⁸ Pr. Constantin Năclad, *op. cit.*, p. 142

calea spre mântuire⁹. Istoria, precum și literatura patristică în întregime arată rolul pedagogic al icoanei, care comunică credinciosului în diferite moduri Evanghelia lui Hristos cea nevăzută. Adică ea, icoana, este un alt cuvânt oferit spre a fi văzut.

Cântarea religioasă este o metodă foarte atrăgătoare pentru credinciosul creștin și de aceea nici cultele protestante nu s-au lipsit de această practică (penticostalii, baptistii, adventiștii). Totuși, în cadrul Bisericii Ortodoxe, cântarea liturgică, religioasă, are un caracter ce inspiră bunul simț și, de asemenea, este atrăgătoare prin simplitate și înțelegere. Modul în care se practică cântarea religioasă în Biserica Ortodoxă este unul care crează, în același timp, sentimentul de accesibilitate, dar și sentimentul de sacralitate¹⁰.

V. *Programele de lucru și mass media bisericească – rolul lor de catehizare*

- **Modelul Preotului în Biserică**

Înainte de a vorbi despre programele de catehizare pe care Biserica Ortodoxă Română le-a pus în aplicare, este necesar să subliniem și modul în care trebuie să arate un preot în fața credincioșilor, nu numai în cadrul vreunui program de catehizare, ci pe parcursul întregii sale misiuni.

Am văzut mai sus câteva din clișeele pe care merg protestanții pentru a avea succes. Acum importantă este observarea comportamentului unui preot ortodox în comunitatea pe care o păstorește. Prima calitate a preotului este aceea de a fi model a ceea ce el propovăduiește, deoarece el este menit să asiste spiritual oamenii. Preotul, prin taina hirotoniei primește harul care se cere a fi lucrător prin efortul susținut al slujitorului. Evdokimov amintea foarte frumos că apropierea de om ca propovăduitor se face prin încercarea de a te pune în locul omului respectiv pentru ca astfel să scoți din el ceea ce este adormit și anume comuniunea¹¹.

De aceea, educația religioasă pentru preot este specifică, și în cazul oricărui preot **nu poate fi considerată meserie ci misiune**, deoarece ea nu se face doar în

---

⁹ *Ibidem*, p. 153

¹⁰ *Ibidem*. p. 151

¹¹ Constantin Cucuș *op. cit.*, p. 153

școală sau în biserică ci în întreaga viață. El este cel care își va pune amprenta asupra comunității pe care o păstorește și de aceea este nevoie ca el să fie în permanență un exemplu de răbdare, îngăduință, înțelegere etc¹².

- **Hristos împărtășit copiilor**

Acest proiect a fost generat de Bisericile Ortodoxe din Albania, Armenia, Bosnia, Georgia, Egipt, iar din anul 2006 a fost preluat și de Biserica Ortodoxă Română. Acest proiect cuprinde mai multe etape și își propune pregătirea în primul rând a clericilor pentru folosirea ghidurilor de catehizare și de asemenea oferă copiilor metode complementare de învățare a adevărilor de credință.

Scopul acestui proiect este de a pune la dispoziția preoților și cateheților un set de instrumente catehetice de care au nevoie pentru a transmite copiilor, încă de la cele mai fragede vârste, învățăturile biblice și a-i ajuta astfel să atingă maturitatea întru credință¹³.

- **Postul de televiziune TV Trinitas**

Televiziunea TRINITAS TV a fost înființată în octombrie 2007, la inițiativa și cu implicarea directă a Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Prin intermediul acestei televiziuni cultural-religioase, Patriarhia Română informează opinia publică despre evenimentele bisericești, lucrarea pastoral-misionară, socială, educațională și culturală a Bisericii, aducând în atenția publicului istoria, cultura și tezaurul de credință și spiritualitate creștină românească în context european.

---

¹² *Ibidem*, p. 155

¹³ *** *Hristos împărtășit copiilor, cuvântul lui Dumnezeu mai aproape de copii*, http://www.hristosimpartasitcopiilor.com/index_ro.html, 08.09.2019

- **Ziarul LUMINA**

Apărut la Iași la 7 februarie 2005, cu binecuvântarea Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, *Ziarul Lumina*, primul cotidian creștin din România, este, din octombrie 2007, parte integrantă a Centrului de Presă BASILICA al Patriarhiei Române.¹⁴

Acest ziar, ca și Tv Trinitas, își propune să informeze credincioșii cu privire la evenimentele culturale și religioase care au loc atât la nivelul Bisericii Ortodoxe Române. Ziarul Lumina încearcă să fie un ziar cu puternice și moderne accente misionare, al cărui scop este, printre altele, cel de a veni cu argumente în favoarea recreștinării poporului trecut prin 60 de ani de „ateism științific”.

- **Radio Trinitas – “Biserica din casele românilor”**

Radio Trinitas a primit licență de emisie în anul 1996, însă a emis pentru prima dată în seara zilei de 17 aprilie 1998 (Vinerea Mare din Săptămâna Patimilor), în capitala Moldovei, la Iași. În 12 ani de activitate, dintr-un radio local, Radio Trinitas s-a constituit într-o rețea regională, iar apoi națională. Radio Trinitas și-a propus încă de la începuturile sale să promoveze credința și viața creștin-ortodoxă, să realizeze educația moral-religioasă, să promoveze cultura creștină și românească în context național și internațional, să promoveze activitățile Bisericii. Prin departamentele sale, acest post de radio acoperă o zonă largă de preocupări și se adresează tuturor categoriilor de credincioși. Și-a propus încă de acum 12 ani să fie o prelungire a cuvântului lui Dumnezeu din amvonul Bisericii în societate și să-și îndeplinească rolul său misionar - acela de a duce Evanghelia lui Hristos în casele oamenilor¹⁵.

Astăzi deține 34 de frecvențe terestre funcționale, acoperind 85% din teritoriul României, la care se adaugă trei frecvențe via satelit, prin care programele sale pot fi recepționate în Europa, Orientul Mijlociu, Africa de Nord, America de Nord, iar în toată lumea prin intermediul internetului, la adresele www.patriarhia.ro,

---

^{14***} *Cinci ani de apariție neîntreruptă a cotidianului Ziarul lumina*, <http://www.ziarullumina.ro/articole;1460;1;33802;0;Cinci-ani-de-aparitie-neintrerupta-a-cotidianului-.html>, 08.09.2019.

¹⁵ Narcisa Balaban, Ciprian Bâra, “BASILICA - slujire mediatică sub oblăduirea Sfintei Treimi”, în *Ziarul Lumina*, 16 iunie 2008, p. 8

www.radiotrinitas.ro și www.trinitas.ro, după cum citim pe siteul radioului¹⁶ Prin cele 34 de frecvențe terestre pe care emite în prezent în România, precum și prin transmisiunile prin satelit sau în rețeaua internet, Radio Trinitas a devenit o cale de legătură, în lumina credinței ortodoxe, a rostirii și culturii românești, cu cei aflați departe de România, dar trăind comuniunea românească de cuget și simțire¹⁷. Prin departamentele sale (Teologic, Muzical, Cultural-Social și Actualități), Radio Trinitas acoperă o zonă largă de preocupări. Este un radio misionar, care se adresează atât celor care au descoperit bucuria credinței, cât și aceluia care o caută. Zilnic, grila de programe este o cale către lume și o invitație de a trăi viața cu responsabilitate și fidelitate față de valori sfinte și dătătoare de demnitate.

---

¹⁶ *** *Radio Trinitas, slujire comunicațională prin credință și cultură,* http://www.radiotrinitas.ro/despre_noi/

¹⁷ *Radio Trinitas - născut în lumina Crucii și a Învierii, Mesajul Preafericitului Părinte DANIEL la împlinirea a 12 ani de la prima emisiune a postului de radio TRINITAS, 17 aprilie 2010;*

CONCLUZII

Lumea în care trăim produce o vastă gamă de probleme Bisericii Ortodoxe, realități pe care la aceasta trebuie să se adapteze și să le soluționeze pentru a rămâne în unitate. Totodată, Biserica vine în ajutor și oferă, după cum am văzut în ultimele subpuncte ale lucrării, posibilitatea unei catehizări în masă a populației, pe lângă metodele clasice deținute încă de la începutul veacurilor creștine. Este foarte adevărat că odată cu creșterea posibilităților a crescut și ponderea problemelor, însă toate acestea au o rezolvare.

Biserica Ortodoxă, prin toate programele ei, dorește să zidească în sufletele credincioșilor o învățătură cât mai bine fundamentată și cât mai statornică, adaptabilă la necesitățile societății în măsura în care nu sunt lezate dogmele de la temelia acestor învățături. Încă de la începuturi, ea creează medii culturale și misionare pentru întreținerea familiei, pentru ajutorarea celor săraci, pentru educația religioasă a copiilor, etc., toate acestea intrând într-un raport de complementaritate, având în centrul lor aspectul sacralității fără de care Biserica nu ar putea fi considerată una lucrătoare, deoarece prin lucrarea sfințitoare a Bisericii se poate realiza unitatea și nu prin negarea ei în „dimensiunea orizontală a existenței”, după cum spunea Pr. Galeriu.

Pr. FLORIN GHEORGHE SFARGHIE
Parohia *Sfântul Mare Mucenic Gheorghe* –
Loc. Cuiejdiu, Jud Neamț

BIBLIOGRAFIE

1. **BIBLIA** sau **SFÂNTA SCRIPTURĂ**, Ed. IBMBOR, București, 2008;

LUCRĂRI

2. **BALABAN**, Narcisa, **BÂRA**, Ciprian, "*BASILICA - slujire mediatică sub oblăduirea Sfintei Treimi*", în Ziarul Lumina, 16 iunie 2008;

3. **BRANIȘTE**, Pr. Prof. Dr. Ene, *Liturgica generală*, Ed. IBMBOR, București, 1993;

4. **NĂCLAD**, Pr. Constantin, *Educația religioasă în cadrul slujirii preoțești*, Ed. Trinitas, Iași, 2007;

5. **PLĂMĂDEALĂ**, Antonie, Episcop Vicar Patriarhal, *Biserica slujitoare*, Ed. IBMBOR, București, 1972;

6. **TODORAN**, Pr. Prof. Dr. Isidor, Arhid. **ZĂGREAN**, Prof. Dr. Ioan, *Teologia Dogmatică, manual pentru seminariile teologice*, ediția III, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2000;

ARTICOLE

7. **Radio Trinitas** - Radio Trinitas - născut în lumina Crucii și a Învierii, Mesajul Preafericitului Părinte DANIEL la împlinirea a 12 ani de la prima emisiune a postului de Radio TRINITAS, 17 aprilie 2010;

INTERNET

8. *** Hristos împărtășit copiilor, cuvântul lui Dumnezeu mai aproape de copii, http://www.hristosimpartasitcopiilor.com/index_ro.html;

9. *** Cinci ani de apariție neîntreruptă a cotidianului Ziarul lumina, <http://www.ziarullumina.ro/articole;1460;1;33802;0;Cinci-ani-de-aparitie+neintrerupta-a-cotidianului-.html>;

10. *** Radio Trinitas, slujire comunicatională prin credință și cultură,
http://www.radiotrinitas.ro/despre_noi/.